

pač mislijo, da bo njihova protivost in ščunvanje „Kmetškega Prijatelja“, naš list, kar popihalo iz sveta, karj pa upamo, da ako Bog da in sreča junaska, se ne zgodi saj vemo, da ni povsod toliko renegatov in v svojo skledo plavajočih odpadnikov kakor pri nas. Neki je rekel da bere le celjskega „lisjaka“, ker piše kakor se kmetom godi; na kar mu narodnjak odvrne: „Tega nam itak ni treba pisati, kako se nam godi, ampak nam le poduka treba v vsakovrstnih strokah gospodarstva kakor tudi v političnih razmerah in vse to najdemo v „Gospodarji“. Vendar kmetom se ne more toliko zameriti, da se dajo zapeljati po besedah liberalnih gospodov, ker pri nas še manjka dovolj voditeljev in nekteri kmetje mislijo, da je vse res in dobro, kar jim lisjakovi agenti pravijo in ponujajo, misleč, saj so učeni gospodje?! — Nazadnje si še dovolim vprašati, zakaj se občinska oznanila za tržko občino oznanujejo v nemškem jeziku? Mimogrede omenim, da je ta občinski sluga edini Nemec v trgu (vsaj po mojem vedenju) in temu na ljubo in našim nemškutarjem naj bi se učili vsi občani nemški, da bi potem razumeli, kaj se jim oznanuje in oni bi jim dajali potem zato nemškutarja „lisjaka“.

Iz Murskega polja. (Sadunosniki.) Očesu človekovemu, kateri hodi po vinorodnih gričih ob jugo-zahodnej strani Ljutomera razprostira se ravno polje, ki ga prerezuje bistra reka Mura, delajoč naravno mejo med štajarskimi in ogerskimi Slovenci. S hribčekov na polje se ozirajoči človek vidi po prijaznej ravnani zelene šumice, med katerimi se skrivajo bela snažna poslopja navadno eno tik družega. V tem se Muro-poljske vesnice ločijo od onih na peščenem Dravskem polji, ali v rodovitnej Savinjskej dolini, kolikor je pisatelj tuh vrstic znano. Vesi ob bregovih Savinje in Drave namreč potniku pred oči postavljajo večinoma le golo zidovje od vseh strani. Tega na Murskem polji ni. Tukaj je za poslopjem posameznih gospodarjev mala hosta sadnega drevja, sadunosnik. Blizo domačega dvorišča je namreč precej velik in bodi z navadnim, bodi živim plotom zagrajen prostor, po ljutomerske okoli „ograd“ imenovan. Toti del zemlje rabi za travnik in sadunosnik, večkrat je v njem tudi njiva ali barem „grede“ ali zelenjadnik. V ogradi je sadunosnih dreves prav blizu poslopja. Kader so namreč naši predniki, pa tudi vrstniki kje med grmovjem našli divjak, so ga navadno presadili blizo podstrešja, ker je tukaj zemlja v večji meri navzeta redilnih snovij, ki prihajajo iz hlevov in gnojišča pa tudi drugi drobni lesni odpadki, ki se razkrojijo in so sadnim drevesom v prid. Čem dalje od pohišta se gleda, tem manje se vidi drevja. Marsikteri gospodar je sicer poskušal tudi po oddaljenej-

ših krajih drevese zasajati, skopal je navadno jamo, ali obziroma na naravo prostora pretesno večkrat pregloboko in priredila je se drevescu smrtna jama. Zemlja bi še sadežem ugajala, ko bi bila dobro priredjena, toda večkrat že prve korenince nje ne morejo predirati, drevesce oslabi, ker je svet pretrden. Dvakrat, trikrat človek poskusi saditev, potem pa jej da slovo. To je vzrok prikazni, da je konec ogradov sadunosnega drevja malo ali celo nič. Temu se zamore v okom priti, če se zemlja dobro zrahlja in gnoji. Na delo tedaj dragi rojaki in poskusite reč na novi način. Kajti vsaka zemlja, ako le ni preveč prazna, pešnata in kamenita, je za sadunosno drevo, nekatere sorte celo slabo zemljo ljubijo.

(Konec prihodnjšč.)

Iz Haloz. (Zavoljo Judov) in razsajanja proti jim bila je 16. t. m. obravnava pri okrožnej sodnji celjske. Tožil je državni pravdnik, namreč substitut g. Wagner. Dne 5. sept. t. l. so hrvatski kmetje v Visnici Judom A. Klein in N. Heiner štacune izropali. Mnogo vina so izpili. Zraven so bili štajarski kmetje, fanti in viničarji iz Paradiža. Proti večeru tistega dne vrnejo se domu spremljani od 10 Hrvatov, ki so imeli sekire seboj. Šli so od hiše do hiše ter z zvonom Karla Sime zvonili, naj ljudje skupaj pridejo ter nad Juda Morica Blas pri sv. Barbari planejo. Okolo 50 ljudi se res poda tje, mežnar bil je prisiljen zvoniti. Najprvle so dveri v štacuno vlomili, drugi so pa v dvorišče prasnoli, Hrvatje so kričali, naj jim Juda Kleina iz hiše spusti. Jud Blas ustrelil iz revolverja in sedaj hiti vse iz dvorišča naprej pred štacuno in v tem hipu potegnejo Judje z dvorišča skoz vrt in pobegnejo. Na to razderejo možje Judom vse po štacuni in hramu. Trije žandarji storijo razsajanju konec; Hrvati odnesejo v noči pete, a 21 Štajercev je ugrabljenih in v Celje odgnanih. Tukaj so bili obsojeni v težko ječo: Jan. Friedauer je dobil 2 leti, Vido Kozel 18 mesecev, Juri Kele in Jož. Vidovič vsak 1 leto, Jan. Voglar, Miha Gabež, Franc Emeršič, Jož Potočnik, Andrej Hrenko in Marko Gabrovec vsaki 6 mesecev, Jan. Koletnik 11 mesecev, Jož. Koletnik in Jan. Herzog, vsaki 5 mesecev, Jož. Emeršič starši, Mih. Koletnik, Filip Bratušek in Miha Arnejčič, vsaki 9 mesecev, Jožef Emeršič 4, Jož. Žumbar in Jakob Mlakar vsaki 10 in Jožef Majcenovič 7 mesecev. Ko bi ne bili nemški liberalci Judov v deželo spustili, bi vseh teh nesreč ne bilo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Zopet zborujejo na Dunaji delegacije ali poslanci našega pa ogerskega državnega zbora ter se posvetujejo o vo-

jaških in diplomatičnih zadevah cele Avstrije. Ogerskej delegaciji predseduje kardinal Hajnald, avstrijskej pa konservativni knez Čartorijski in grof Hohenwart, nemški liberalci so prvokrat iz predsedništva izpahnjeni. Za vojaštvo bo treba drugo leto 111 milijonov. Od teh pride za vojaštvo v Bosni in Hercegovini 7 milj. Veliko denarja gre za nove trdnjave, ona v Premislu bo stala 5 milj., v Krakovem 3, v Poli 4 milj. goldinarjev. Colnina vrže sedaj državi 17 milijonov dohodka. To se imamo zahvaliti sedanjim konservativnim poslancem, ki so liberalno postavo zamenili z boljo in colnino na tuje blago pozvišali. — Krajski deželni zbor je končan, poprej je še 500 fl. za poučevanje nemškega jezika učiteljem dovolil, kar je dr. Zarnika tako svadilo, da je poslanstvo položil. — Magjarskih 11 poslancev snuje protišidovsko zavezo, ki hoče Judom zabraniti krčmarjenje in opravilo sodnika čez kristjane; v Oseku kristjan Bartalovič ni hotel pred Judom sodnikom prisegnoti, pa višja sodnija Zagrebska mu ne daje prav in ukazuje prisegnoti. Novi ban bode še le meseca novembra imenovan; regimenta Khun pa Dahlen marširata domov v Celovec in Ljubljano. — Iz Bosne in Hercegovine nameravajo drugo leto 5000 vojakov domov spustiti, da se vojaški stroški zmanjšajo.

Vnanje države. Francozi se utegnejo republike zopet naveličati; republikanci, liberalci in freimaurerji namreč preveč kradnejo denarjev iz državnih kas, mnogo dolgov najemajo in Jude krmijo. Tudi zaveznikov ne dobijo, dokler obstaja republika, ker jej nihče ne zupa; kajti ministerstvo, ki danes kaj oblubi, utegne jutri odstopiti, če si poslanci premislijo. Zato mislijo čedalje bolj na sedanjega glavarja stare kraljevske rodbine Filipa Orlejskega. — Bismark in Moltke baje precej bolehata; da bi umrla, tega bi Francozi najboljše veselili bili. — Ruski car da na mestu, kder je bil njegov oča umorjen, velikanško cerkev zidati. — Rumuni so nam slabi sosedje, nedavno je 150 vojakov vdrlo čez mejo in zažgalo avstrijsko čuvarsko hišico. — Na Turškem velikemu mestu Smirni nasproti na otoku Hij razrušil je strašen potres hiše, da je 20.000 ljudij brez strehe, mnogo je ubitih. — Papež baje tirjajo, da jim Italijani saj tisti del mesta pustijo, kder stoji Vatikanska palača in cerkev sv. Petra, ter izroči kos zemlje do morja s pristaniščem. — V Egiptu blizu Aleksandrije imajo zopet kolero. — Peruvijanci so od Hilencev bili zopet tako tepeni, da so sedaj prisiljeni mir sklenoti in se popolnem podati. Tako je sedaj 3letnemu krvi prelivanju tam konec storjen. — Kitajci postajajo čedalje pogumnejši zoper Francoze in si svojijo ves Tonking in Anam.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

IV. Zanimivo je pri cerkveni zgodovini celjski to, kar piše slavni Ig. Orožen o protestantih, ki so proti koncu 16. stoletja v Celji in v okolici to krivovero utemeljiti hoteli. Pri sv. Maksimiljanu je bil za beneficijata že Primož Truber, kateri je pozneje s pomočjo slovenskih knjig krivovero razširjeval.

Leta 1575 je imel oskrbnik celjske graščine, Jan. Helfenberg, luteranskega pridigarja pri sebi, namreč Jurija Mačka, ki je v zgornjem (starem) in v spodnjem gradu (v mestu) pridigoval.

Po prizadevanji plemenitašev bivajočih v celjski okolici, in deželnih stanov, dobili so luterski Celjani takratni samostan sv. Trojice v svoje roke, in tukaj je postavil deželni luterski pridigar omenjenega Mačka za predikanta. Nad tem človekom so se pa ljudje preveč spotikali in ga v njegovi službi tako zelo motili, da so celjski protestanti sklenili umakniti se iz mesta in drugod lastno novo cerkev sezidati si. Tako lutersko cerkev, ki je bila zelo lepa in draga, postavili so si bili s pomočjo deželnih stanov, toda zoper voljo cesarja in deželnega kneza v Šarfenav-u pri Žavci, kjer so danes Golče v Dolnji Ložnici. Dokončana je bila l. 1589.

Pridigovali so v njej sledeči luterski duhovniki: že omenjeni Maček, ki je l. 1596 tu umrl in v tej cerkvi je morebiti tudi pokopan. Ivan Weidinger, ki je bil radi slabega vedenja spoden; Ivan Pistor in Jan Dolijanski.

Ko je cesar luteransko vero ostro prepovedal, bila je ta cerkev podrti in razrušena, kar se je storilo l. 1600 na povelje komisije, ki je preiskovala in kaznovala krivoverce. Na čelu tej komisiji je bil prošt iz Stainz-a, Jak. Rosolenc.

Kapucinski samostan v Celji je ustanovil v l. 1609–1611 ljubljanski škof Tomaž Kren s pomočjo nadvojvode Ferdinanda II.

V srednjem veku je bil v Celji tudi ženski red Klarisink, pa je menda malo časa obstal. — Iz najnovejšega časa je še poročati, da so se lazaristi t. j. duhovniki iz reda sv. Vincenca de Pavla l. 1851 v Celji naselili in prevzeli cerkev sv. Jožefa.

Usmiljene sestre so l. 1875 prevzele oskrbovanje bolnišnice, a l. 1878 so bile nastavljene za dekliško okoliško šolo šolske sestre (iz 3. reda sv. Frančiška.)

Smešnica 43. Ko so se l. 1849 Rusi Ogerskej bližali, so upili Magjari na nekem shodu